

תוספת שבת

השבוע העלון
לע"נ הרבנית
שושנה ריזכא
בת הג"ר יונה ע"ה
מצגר נפטרה א'
אדר תשפ"ב
ת.נ.צ.ב.ה

זמני הדלק"נ שבת פרשת פקודי
ירושלים: 6:20 מוקדם: 6:10
בני ברק: 6:35 מוקדם: 6:25
מודיעין עילית: 6:29 מוקדם: 6:19
חיפה: 6:28 מוקדם: 6:18
טבריה: 6:25 מוקדם: 6:15

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

מהשבוע מתחיל שעון קיץ וזה ההזדמנות שלכם להצטרף ולהקדים בכניסת השבת:

ועל כן צריך לזוהר בזה מאוד ומוטל על כל אדם להזהיר בני ביתו על תוספת שבת וביחוד בימים הקצרים של ימות החורף שרוב נשים מאחרים בהדלקת הנרות עד קרוב לחשיכה רחמנא ליצלן, וראוי להזהיר אותן בנחת ובתוכחה, עכ"ל, וידוע כמה גדולי ישראל שפחדו מהגהינום והמליצו לנצל סגולה זאת!

וכתוב בספר היסוד ושורש העבודה בשם ספר התגין: אם נשמתו של אדם בגיהנם בכל יום שישי, מוציאים אותה מגיהנם בעת שהיה רגיל בעולם הזה לשבות, וכן בתוספת מוקדש על החול במוצאי שבת המאחר מאחרים אותו שלא להכניסו לגיהנם והממהר ממהרים אותו להכניסו,

הלימוד המיוחד והזועק של הערוך השולחן מפסח לשבת:

הקודמים היו מקדימין הרבה בקבלת שבת, כמבואר בתרומת הדשן סימן א' (ע"ש)..

ב. קשר שני מפסח לשבת: בתחילת ויקהל כתוב: "ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש וגו' כל העושה בו מלאכה יומת" (ל"ה, ב') הגאון ר' צבי פסח פראנק בשם הג"ר אריה לוי ביאר הטעם מדוע נכפל העונש כאן אע"ג שכבר כתוב בפרשת כי תשא, וגם הטעם מדוע פתחה התורה ב"ששת ימים תעשה מלאכה", וביאר ע"פ תוס' בפסחים [ב.] שביארו שהאיסור החמור של חמץ שאסור אפי' להראות בפסח, כיון שרגילים בו כל השנה ואפשר להכשל באכילתו, כן הדבר בשבת, כיון ש"ששת ימים תעשה מלאכה", לכן צריך להזהיר עליו עוד ועוד, ולומר את ענשו. (שלל רב)

א. כתב הערוך השולחן בסי' רמ"ב סעיף ה': וז"ל: ולכן יש לאיש הישראלי ליתן ליבו לשמירת שבת קודש ולקבלו מבעוד יום גדול, ולא סמוך לשקיעה, דעפ"ז רבים מהמון ונשים ועמי הארץ מדליקין נרות אחר השקיעה! והרי באיסור חמץ בערב פסח אחר חצות דאינו אלא בלאו ועכ"ז עשו הרחקה כשני שעות! והטעם משום שחמץ מסור לכל (פסחים יב.), וק"ו בן בנו של ק"ו בחילול שבת דאיסור סקילה! ונמסר לכל בני ישראל טף ונשים שיש להרחיק הדלקת נרות הרבה הרבה קודם השקיעה, וכ"ש דרב העיר והיראים מחוייבים להקדים הרבה, כדי שהמון העם שלא יקדימו כ"כ מ"מ לא יבואו לחילול שבת, משא"כ אם הם בעצמם מדליקים סמוך לשקיעה, שהמון העם ידליקו אחר השקיעה, כאשר שמענו כן ראינו בהרבה מקומות!! ובדורות

מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל בשם אביו ונחשב כזמן תפילת נעילה, ומעשים מפי הגה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על שמירת השבת

(ג) "כי נר מצוה ותורה אור", וכן דרשו רז"ל (שבת כג ב) האי מאן דרגיל בשרגי הויין ליה בנים תלמידי חכמים:

מעשים נפלאים שסיפר הגה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א איך השפיעו וקידשו שם שמים בדורות קודמים על שמירת שבת: פעם הלכתי בשבת-קודש יחד עם סב-המשפחה שלנו, רבי אריה לוי זצ"ל, ולפתע נכנס ר' אריה לאחד מבתי הקפה הגדולים במרכז העיר, שהחל באותה תקופה לפתוח את שערו בשבת, תוך גרימת חילולי שבת גדולים. ר' אריה נכנס לבית הקפה, עם השטריימל שלו, התיישב ליד אחד השולחנות, ולא עשה מאומה. יושב ר' אריה ויושב, ויושב. אינו משוחח עם אף אחד, לא מניד ראשו ואינו קורא לאיש. רק יושב ודומם. כך במשך דקות ארוכות. והנה פלאי פלאים, בעל הבית שהכיר את הצדיק, הבין את הרמז. ולא עבר זמן רב עד שניגש אל ר' אריה והבטיח לו שמעתה ואילך הוא ישמור על השבת ולא יפתח את העסק. הישג זה הוא תוצאה ישירה של אהבת השי"ת ואהבת ישראל, שפיעמה בליבו של ר' אריה, חמיו של מרן הגר"ש אלישיב, שמסר כידוע את נפשו על קירוב אחינו בני ישראל לתורה ולמצוות.

ואם הזכרנו את זכותם של אלה המונעים מיהודים לעבוד בשבת, מן הראוי לספר מה שאירע לנו פעם בחולון. בערב שבת אחד בין השמשות, יצא יהודי בשם הרב סלובטצקי לפקח על סגירת

נשאל מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל על משפחה שזכו לילדים טובים, איך זוכים לכך? ואמר, אבא שלי מרן הסטייפלר זיע"א אמר שיש לגברים תפילת נעילה פעם בשנה, ואילו לנשים יש תפילת נעילה בכל שבוע. וכשאמא מתפללת ומוזילה דמעות על צאצאיה כל שבוע בהדלקת נרות שבת הרי יש לזה כח של תפילת נעילה, ואכן ידוע שזמן התוספת שבת הוא זמן מסוגל מאד לתפילה, וכן אמר גם האמרי אמת זצוק"ל.

יצויין שמרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל הסביר שיש עניין גדול לתת צדקה לפני הדלק"נ, מאחר ותפילה לאחר מצוה שאינה חייבת (צדקה), מתקבלת יותר מאשר תפילה לאחר מצוה שחייבת (הדלק"נ) ובפרט שכך בזכות שני המצוות והתפילה והקדמת הדלק"נ תהיה עת רצון גדולה.

וכבר כתב הרבינו בחיי (שמות יט ג) כה תאמר לבית יעקב. אלו הנשים... שהאשה הטובה היא סיבה לתורה שהיא יכולה להמשיך את בנה לבית המדרש לפי שהיא מצוייה בבית, והיא מרחמת עליו בכמה מיני געגועין כדי להמשיך אותו אחר לימוד התורה מנעוריו, (משלי כב, ו) "וגם כי יזקין לא יסור ממנה". ולכך ראויה האשה להתפלל לשם יתברך בשעת הדלקת הנר של שבת שהיא מצוה מוטלת עליה שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי התפילה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה, ובזכות נר שבת שהוא אור תזכה לבנים בעלי תורה הנקראת אור שנאמר (שם ו),

"מדוע רשמת סכום הגדול במאתיים שקלים ממה שאמרתי לך?" והיהודי השיב: "בתורת ישראל אנחנו מצווים על מלאכת כתיבה בשבת-קודש, וכל שתי אותיות שכותבים היא מלאכה בפני עצמה, לכן כתבתי 'אלף', מפני שמילה זו היא בת 3 אותיות בלבד, לעומת 'שמונה מאות', שיש בה 9 אותיות, ורציתי להקל במלאכת-שבת"... הדברים שהפליאו במאוד את הרופא-הגוי, התפרסמו אף הם ברבים, וגרמו לקידוש שם שמים גדול, כשאומות העולם ראו שיהודי מוכן לשלם יותר כסף, ולהקל על עצמו את המלאכה בשבת.

איך זכו הורי הרמ"א לבן שהאיר עיני ישראל:

מסופר מעשה נפלא על הגביר ר' איסרל שהיה לו חנות גדולה למכירת בדי משי יקרים והיה מנהגו כאשר הגיע חצי היום בערב שבת לסגור את חנותו ולהתכונן לקראת השבת פעם אחת נתקנא בו הס"מ ובא לנסותו והתלבש בדמות שר גדול ולקח הרבה סחורות יקרים ועשה השוואה על כל אחד ועדיין לא מדד כמה אמות יש בכל אחד ובתוך כך הגיע חצי היום והלך הגביר לסגור החנות כמנהגו והשר התחנן לו שיתן לו הסחורה ולא רצה והפסיד ר' איסרל מעות הרבה וכבדוהו מן השמים עבור זה בבן קדוש רבנו הרמ"א מאורן של ישראל.

החנויות, והגיע לחנות אחת שהיתה פתוחה, ולקוחות רבים גדשו את מבואותיה. הרב סלוביטצקי ניגש אל בעל החנות וניסה לשכנעו שינעל את חנותו, אך זה סירב בעקשנות. בשלב מסוים ניגש הרב סלוביטצקי אל המזוזה שהיתה בפתח החנות, ואמר בקול רם לעיני כל הנוכחים: "אני פונה אלייך המזוזה, כדי שאת תהיי עידה לאחר מאה ועשרים שנותיי, שקיימתי את מצוות התוכחה שלי, וניסיתי בכל כוחי לשכנע את בעל-הבית שישגור את החנות, ואת גם תמשיכי להעיד לפני ריבון העולמים שהוא, החנווני, לא סגר את החנות"...

המחאה נעשתה בתקיפות רבה, ומיד לאחמ"כ יצא מהחנות. ומה היה הסוף? מיד בתום דבריו של הרב סלוביטצקי הפך המוכר את עורו וציווה על כל הלקוחות שהיו בחנות לעזוב את המקום וסגר את החנות. ללמדך שלעולם אסור להתיימשך מנשמה של יהודי, שנחצבה ממרומים, ותשוקתה לקיים את רצון בוראה.

נכתוב עכשיו על מעשה נוסף. בחולה יהודי שהזמין בשבת רופא גוי שיטפל בו, והרופא דרש כתשלום 800 שקלים. ליהודי לא היה מזומן והוא נאלץ לשלם בצ'ק. עכשיו תשמעו כיצד קידש יהודי זה את שמו יתברך: הוא הוציא צ'ק ורשם עליו לא שמונה מאות ש"ח, אלא אלף ש"ח!!! הרופא התפלא מאוד, ושאל:

דברי חיזוק ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל בענין תוספת שבת בזמן קבלת שבת ותפילת מנחה גדולה בערב שבת

ובאים לידי קטטות, וכן מבואר בגיטין דף נ"ב, ולפעמים גם מתוך לחץ נכנסים לעשות דבר האסור אחר שקיעתה של החמה (ובפרט בימי החורף הקצרים) אשר זה מאד חמור". וטוב מאד להתרחק ולמנוע מלעשות דברים האסורים בשבת חצי שעה לפני השקיעה (ובודאי שאין הדברים אמורים לאותם המקומות אשר מקדימים להדליק נרות שבת 40 דק' קודם השקיעה), באופן שלא יקרה חלילה שיכולים לעבור אחרי השקיעה. ושכר עושיה אין לשער

חזקו בזה ותזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות.

אהרן יהודה ליב שטינמן

ג"א מצטרף לדברים נכונים וברורים אלה חיים קניבסקי

מרן רשכבה"ג בעל ה"אילת השחר" זיע"א יחד עם מרן רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי זצוק"ל כתבו לפני כמה שנים וז"ל: בתו"ד: ובאנו בזה להציע להתחזק ולהרבות בלימוד התורה ברציפות, ובפרט בימים שיש בהם רפיון כגון ימי שישי ושבת, אשר הרפיון בהם רב, ולקבוע בהם סדרים שיתחזקו בהם מאד בלימוד התורה. וראשי הישיבות יעוררו על דבר זה, ובנוסף לזה עלינו להתחזק בתפילה ובתחנונים לפני אדון כל לבטל מעלינו כל הגזירות... מרן הגר"ח הוסיף בזה"ל: "כל הדברים הנ"ל פשוטים וברורים וזו הדרך היחידה לבטל הגזירה".

וכן כתבו מנהיגי הדור מרן הגר"ח קניבסקי ויבדלחט"א רבינו הגדול מרן רה"י הגרי"ג אדלשטיין שליט"א בעת חוליו של מרן רבנו הגראי"ל שטינמן זיע"א:

בס"ד, אור לה' טבת תשע"ז באשר רבנו מרן רבי אהרן יהודה ליב בן גיטל פיגא שליט"א שכל הדור צריכים לו, שרוי במצב קשה, וזקוקים אנו לרחמי שמים מרובים, וכבר אמרו חז"ל בת"ח שחלה, צריך שיחלה עצמו עליו שנאמר ואני בחלותם לבושי

מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל שנשאל מה לומר בכנסו "תוספת שבת" להקדמת זמן כניסת השבת אמר לחתנו הגאון רבי יצחק קולדצקי שליט"א שיאמר את המשנ"ב בסי' רנ"ו ס"ק שמבטיח שכל מי שמזרז אחרים לקבל שבת בזמנה יזכה לבנים גדולי ישראל! ושיוסיף שכשהמשנ"ב אומר שזוכים לבנים גדולי ישראל זה לא סגולה אלא זה פסק הלכה מהחפץ חיים וודאי שזה יתקיים,

והוסיף הגר"ח זצוק"ל שלא רק מי שמזרז אחרים להוסיף ולהקדים בכניסת השבת אלא כל מי שמתחזק בזה יחד עם הציבור שמתחזקים בזה מובטח לו מהחפץ חיים שיזכה לבנים גדולי ישראל. וכן הח"ח פעמים רבות אמר סגולה זו למחכים לזרש"ק ולרפואת חולים וכן פוסק הפרי מגדים בסי' רנ"ו, "והמוסיף מחול על הקודש מוסיפים לו חיים" עכ"ל.

וידוע שרבינו היה מעורר אלפי פעמים להקדים את כניסת השבת, ולנצל את ימי השישי שבת, ונביא מדבריו בזה:

וידוע שרבינו עורר מאד גם לומר מזמור שיר ליום השבת לפני השקיעה, לחשוש לדברי השל"ה שהאומרה לאחר שקיעה גורם לסכנה רבה, ולכן הורה שבבתי כנסיות שיגמרו קבלת שבת לאחר השקיעה יאמרו בציבור מזמור שיר נוסף לפני קבלת שבת, ולכן גם מרן אמר קבלת שבת לבדו בביתו, כדי לאומרה מוקדם, ובכ"ז הורה שמיד בתחילת קבל"ש נחשב שמקבלים שבת,

וז"ל המכתב שנכתב בכתי"ק של מרן רשכבה"ג הגראי"ל שטינמן זיע"א שאיליו הצטרפו רבותינו מרנן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל והגר"נ קרליץ זצוק"ל, ומרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל הוסיף וז"ל: ג"א מצטרף לדברים הנכונים והברורים הנ"ל חיים קניבסקי, וז"ל המכתב:

"כרגיל אנשים קרוב לשקיעת החמה בערב שבת מאד לחוצים

שק וגו', ועלינו להרבות בתפילה ותחנונים לרפואתו השלמה, ולהוסיף חיזוק בלימוד התורה. ובפרט ראוי לחזק הלימוד ברציפות בתחילת הסדר, ולקבוע זמן ללימוד התורה בימי שישי ושבת קודש. והקב"ה יחוס עלינו ועל שארית פליטת ישראל ויקבל תפילתנו ברחמים.

מכתב נוסף ממרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל וממרנן ורבנן המופיע בספר "תוספת שבת כהלכתה" (ד' טבת תשע"ה)

כידוע שתוספת שבת דאורייתא וכמובא במשנה ברורה (סי' רס"א סקי"ט), ושכר מצוה זו גדול עד מאד, ואיתא בזוהר (תיקוני זוהר מ"ח) "כל המוסיף מוסיפין לו", וכמבואר בפרי מגדים (סי' רנ"ו)

מתוך שו"ת מרתק מרשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל ע"י נאמנו הגר"א מן שליט"א

שאלה ה. כמה זמן נוהג מרן שליט"א לקבל שבת לפני השקיעה [דהיינו באיזה שעה מרן מדליק נרות שבת], והאם ראוי לכל אחד לנהוג כן.

תשובה: בצפירה הראשונה [של ב"ב שזה 40 דקות קודם השקיעה] וראוי לכל אחד לנהוג כן.

שאלה ו. האיך הלכה למעשה בגברים ונערות שלא מדליקים נרות האם צריך לקבל בפה תוספת שבת או מספיק במה שפורש ממלאכה וחושב בלבו שלא לעשות.

תשובה: בטח בפה

שאלה ז. לפי מה שכתב השל"ה "ומדת חסידות וקדושה יתירה היא להיות מוכנים לצורך שבת במלאכות כבודות בחצות, ומחצות ואילך יהיה העסק הכל בקדושת שבת דהיינו בהתעוררות תשובה ובתיקוני מעשים ובלימוד התורה ככה יעשו כל בני ביתו עד זמן הדלקת הנרות וסימנך ל"א תעשה כל מלאכה כי בהתחלת קדושה מחצות ואילך ובתוספת שעה במוצאי שבת שצריך להוסיף מקודש על החול הרי ל"א שעות"

האם לפי השל"ה יש ענין שלא לעשות אף מלאכות שקשורות לשבת כגון הכנת מאכלים באופן שיש בזה מלאכה וכל כיוצא בזה וכן נכלל בדבריו שלא לכתוב חידושי תורה. או שכוונתו רק שלא לעשות מלאכות שלא לצורך שבת, וצורך מצוה. אבל מלאכות לצורך שבת ולצורך מצוה מותר גם לדעת השל"ה.

תשובה: מה שלצורך שבת מותר, על זה לא מדבר השל"ה. ודברי תורה מותר אם יש חשש שישכח הדברי תורה.

שאלה ט. האם מי שרוצה לקבל שבת לפני הזמן הכתוב בלוח, אבל יודע בעצמו שלא יוכל לעמוד בקבלה זו לתקופה ארוכה האם עדיף לקבל על עצמו כמה שיכול, או שעדיף שלא יקבל על עצמו כלל כי כבר אמר הסטייפלר שקבלה שיודע שלא יוכל לעמוד בו בתמידות עדיף שלא יקבל כיון שלהתחיל דבר טוב ולהפסיק, לפעמים זה יותר גרוע ממי שלא התחיל כלל.

תשובה: מה שכתוב בשם הסטייפלר זה נכון אבל אם יקבל על עצמו בלי נדר זה בסדר.

י. כתוב בסידור השל"ה "שיזוהרו לומר מזמור שיר ליום השבת קודם שקיעת החמה דאי לאו הכי המזיקים שנבראו בערב שבת בין השמשות מתעוררים ממקומם להזיק עיי"ש והובא דבריו בערוה"ש רמ"ב סעי' מ', ויש לעיין בשני דברים א. האם לכתחילה יש לחוש לדברי השל"ה ב. האם זה נכון מה ששמעתי אומרים בשם מרן שליט"א שעיקר הזמן של אמירת קבלת שבת

דברי הגר"א מן שליט"א למרן זצוק"ל: כתב הזוהר הקדוש תיקון מ"ח דף פ"ה [מתורגם] צריך האדם בשבת לשנות במלבושיו ובהדלקת הנרות ובמאכלים. וצריך להיות מוסיף מחול על הקודש, וכל המוסיף [מחול על הקודש] מוסיפין לו נפש יתירה בשבת, וכל הגורע גורעין לו ההיא נפש יתרה.

עוד כתב הפרי מגדים סי' רנ"ו א"א סק"א והמוסיף מחול על הקודש, מוסיפין לו חיים עכ"ל. עוד כתב בספר רמזי שבת בשם רבי יוסף ג'קטיליה זצ"ל (לבעל ה'שערי אורה') "השבת קודש וסביבותיה יושבים חילות של חול. ולפיכך צריך אדם שלא יקצר גבול הקודש ולא יכניס טומאה בהיכל שלא יאמרו עליו 'ארור משיג גבול רעהו', אבל ירחיב גבול לשכינה, ובהיותו מוסיף בשבת בכניסתו וביציאתו מחול אל הקודש נמצא שהוא מוסיף ומרחיב גבול הקודש, ובזכות זה בהיותו קורא ה' בצרה מרחיב לו ה' גבול הקודש ומקצר גבול הצרה וזוכה לנחלה בלי מצרים עכ"ל. כתבו בספרים [משפט צדק ועו"ס] שרבנו האר"י אמר לאחד 'סגולה לבנים - שיזהר מאוד וגם יזהיר לאחרים על תוספת שבת בערב שבת ובמוצאי שבת.

כתב הבן איש חי [בניהו עוקצין ג, י"ב] הברכה הגשמית של ימי החול שבאה בזכות השבת הוא חלק התוספת שהוא מה שמקבלים שבת מבעוד יום נמצא ישראל זוכין לעושר וברכה בזכות השבת - אך לא מחלק שבת העיקרי שהוא מן התורה אלא מן התוספת שהוסיפו חז"ל עכ"ל.

שאלה א. האם לאור כל הדברים האלו שתוספת שבת סגולה לנפש יתירה, לבנים, לרפואה, ליניצל מצרות שונות, לפרנסה, לעשירות, האם זה דווקא כשמוסיף יותר מהזמן הכתוב בלוח אבל מי שמקבל רק מתי שכתוב בלוח, שלא עשה איזה תוספת מיוחדת יתכן שאין לו את כל ההבטחות האלו.

תשובה: שתוסף על מה שכתוב בלוח.

שאלה ב. האם באמת נכון לומר לכל מי שזוקק לישועה שמלבד מה שמקבל על עצמו להתפלל, יתאמץ יותר בתוספת שבת. תשובה: כן.

שאלה ג: האם אפשר לומר לנשים שתוספת שבת זה סגולה בדוקה וחזקה לרפואה להצלחה בחינוך הילדים לפרנסה ושלוש בית וכל מה שהוא צריך.

תשובה: כן.

שאלה ד: כמה זמן כדאי להוסיף.

תשובה: קצת יותר מהלוח כמה שיכול ולומר בלא נדר.

תשובה: בודאי בלי ספק עדיף מנח"ג.

שאלה יב. המתפלל מנחה סמוך לזמן הדלק"נ שיש לקבל שבת מיד לאחר תפילת שמונה עשרה בלחש מה יעשה כשהתחיל החזן כבר חזרת הש"ץ?

תשובה: יכול לקבלו אף באמצע חזרת הש"ץ אלא שאז יקבל במחשבה ולא ידבר באמצע חזרת הש"ץ. אבל לכתחילה צריך להתפלל מנחה גדולה. ובסוף דבריו אמר שוב כל מי שיקבל על עצמו תוספת שבת זה זכות גדולה להנצל מכל פגעים רעים והצלחה בחינוך יוצאי חלציו ופרנסה ושפע בכל הענינים.

השמירה הנצרכת בשבת ובפסח - שיחת הגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א ר"י ארחות תורה

ולכן המחלל שבת הוי מומר לכה"ת כיון דשבת שקולה כנגד כל המצות.

והנה מצינו בתורה לגבי שבת ולגבי פסח דכתיב בקרא לשון שמירה, [שמור את יום השבת' (דברים ה יב), 'ושמרתם את השבת' (שם יד), 'שמרו בני ישראל את השבת' (שם טו), 'את שבתותי תשמורו' (שמות לא יג, ויקרא יט ג, יט ל, כו ב), 'ושמרתם את העבודה הזאת' (שמות יב כה), 'ושמרתם את הדבר הזה' (שם כד), חג המצות תשמור' (שם כג טו), 'שמור את חדש האביב' (שם לד יח ודברים טז א)], ובמשך חכמה (שמות יב יז) ביאר בזה דנקט הכתוב ל' שמירה בשבת ופסח, ושמירה בכל מקום הוא לא תעשה ולכן בשבת כל העשין שבו כלא תעשה, ומשו"ה נשים מצוות בעשין דשבת, וכן בפסח עשין שבו יש להן דין לא תעשה, ונשים חייבות במצה דכל ישנו בלא תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה, וביאור הדבר דל' שמירה שייך בפרט בשבת ופסח, לכאור' הוא כיון דשבת קודש הוא יסוד האמונה, וחג הפסח בא לחיזוק האמונה במציאות ה' שהוציאנו ממצרים, ולכן בהנך מצוות נקט הכתוב ל' שמירה, וגם נשים מצוות במצוות אלו, כיון דצריך לשמרם מאוד משום דיסודן הוא אמונה במעשה בראשית וב'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים'.

...ולכן למעשה מה שמוטל עלינו הוא להתחזק בשמירת השבת בכל פרטיה ובלימוד הלכותיה, והנה בהא דכתיב בקרא על שבת 'את שבתתי תשמורו, עי' במשך חכמה (ויקרא כו ב) דקאי על שבת הארץ ועל שבת בראשית, ופירש דל' הכתוב 'שמירה' הוא על סייג, וזהו יש בשביעית ובשבת דיש בהם דין תוספת שביעית ותוספת שבת, וא"כ בודאי ראוי להתחזק לעשות שמירה וסייג לשבת, במה שהיה מעורר רבינו מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לפרוש ממלאכה לכה"פ חצי שעה קודם שקיעה"ח, ולהשתדל שלא לעשות מלאכות עד הרגעים האחרונים, שזה ממש בבחינת שמירה וסייג לשבת קודש.

וע"י שנתחזק בשמירת השבת כראוי בודאי זהו יוסיף זכויות והשפעה לשמירת השבת אצל כל כלל ישראל, ויה"ר שנזכה למש"כ הרמב"ם שם 'וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענגה כפי כוחו כבר מפורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא, שנאמר אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר'. (ליל שיש"י פר' בהר אור ל"ב אייר תשע"ט, נאמר בביהמ"ד חניכי ארחות תורה)

הוא קודם השקיעה ואלו שאומרים אחרי השקיעה זהו רק בגדר תשלומים כמו מי שמשלים פסוקי דזמרה אחרי התפלה.

תשובה: א. בודאי לחוש לדברי השל"ה. ב. מה שאומרים בשמי זה נכון. (הוספה מזמן אחר) אמנם בדיעבד כשלא אמר קודם שקיעה יכול לומר אחרי השקיעה שלא גרע מאמירת תהלים.

שאלה יא. מצוי מאוד שבעש"ק מחמת הלחץ מתפללים מנחה ברגע אחרון ולא מספיקים להוסיף תוספת שבת האם אפשר לומר לאברכים שראוי ביום ששי להתפלל מנחה גדולה כדי שלא יקבלו שבת ברגע אחרון.

הרמב"ם בסוף הל' שבת כ' השבת ועבודה זרה כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה, והשבת היא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד ע"ז ושניהם כגוים לכל דבריהם עכ"ל, ומבואר ברמב"ם דיסוד הדין דמחלל שבת נעשה מומר לכה"ת הוא משום דשבת וע"ז שניהם מצות חמורות דשקולות כנגד כל המצות, [ודלא כטעם שכ' רש"י בחולין ה' דמחלל שבת כעובד ע"ז, דכופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית, אלא הטעם משום דשני המצות הללו שקולות כנגד כל המצות ולכן בשניהם הוי כמומר לכה"ת].

ומקור האי מילתא הוא בירושלמי ספ"ג דנדרים וז"ל בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו שהשבת שקולה כנגד כל המצות שבתורה, בתורה דכתיב "עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורת"י וכתוב "ראו כי ה' נתן לכם את השבת", בנביאים דכתיב "וימרו בי הבנים בחוקתי לא הלכו וגו'" וכתוב "שבתותי חיללו מאד וכו'" ומבואר דשבת שקולה כנגד כל המצות, ופירש הרמב"ם דלכן מחלל שבת הוי מומר לכל התורה כיון דשבת שקולה כנגד כל המצות, ובסוף פרשת השבוע פר' בהר כתיב (ויקרא כו ב) 'את שבתתי תשמורו, וכ' האוה"ח הק' צריך לדעת למה חזר הכתוב וצוה כאן על השבת, ונראה שנתכוין להסמיך מצות שבת למצוה שלפניה דכתיב לא תעשו לכם אלילים וגו' לומר כשם שע"ז שקולה ככל התורה גם מצות שבת שקולה ככל התורה כולה'.

והחפץ חיים האריך בהקדמה למשנ"ב הל' שבת כי הרמ"ח מצוות שבתורה שהטיל השם יתברך על האדם לזכרם ולשומרם הוא נגד הרמ"ח אברים שבאדם, וכי היכי דבאברים נמצא אברים שונים יש שאין הנשמה תלויה בהם כמו היד והרגל וכדומה דאף אם יחסרו אף שההפסד הוא רב מאד אף על פי כן נקרא רק בשם בעל מום, ויש שעל ידי חסרונותיו אינו יכול לחיות על פני תבל כגון שניתז ראשו או שנקרע סגור לבו ששם הוא מקור החיים, כן הוא גם כן בעניני מצוות השם יתברך, ויש ענינים שהם נגד הראש והלב שהם עיקר חיות נפש הקדושה כמו אמונה בה' ובתורתו, וענין שמירת שבת שהוא גם כן יסוד האמונה, דאם יחסר לו ענינים ההם כבר נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה, וכשהוא חי בעולם הזה הוא חי רק בנפש הבהמית שלו ולא יהיה לו במה להקים בעת התחיה,